

Nr 83

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1957/58, i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Statens allmänna fastighetsfond

1:o) **Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 26, punkt 1, s. 1—5 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1957) föreslagit riksdagen att till Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 180 000 kronor.

Till byggnadsarbeten m. m. har för innevarande budgetår under driftbudgeten anvisats ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor. På tilläggsstat för innevarande budgetår har föreslagits anvisande av 190 000 kronor till återuppförande av vissa ekonomilokaler vid Långanäs i stället för byggnader som förstörts genom brand. Departementschefen förordar, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 1 180 000 kronor.

Den planerade ombyggnaden av Eknäs, som påbörjats innevarande budgetår, bör få fullföljas. Departementschefen biträder därför socialstyrelsens förslag om uppförande av en sjuk- och observationsavdelning jämte nya kontorslokaler vid skolan för en beräknad kostnad av 330 000 kronor. Genom den nya avdelningen tillföres skolan 8 nya elevplatser.

Vidare tillstyrkes socialstyrelsens förslag om uppförande av ytterligare en specialavdelning vid Långanäs för en kostnad av 244 500 kronor. Avdelningen bör i första hand avses för alkoholmissbrukare bland eleverna.

Vid Lövsta föreligger stort behov av ändamålsenligare administrationslokaler och av personalbostäder. Departementschefen anser sig därför böra tillstyrka socialstyrelsens förslag om tillbyggnad av expeditionslokaler samt ombyggnad av den nuvarande administrationsbyggnaden till personalbostäder för en kostnad av i runt tal 261 000 kronor.

Vad beträffar personalbostäder tillstyrkes uppförande vid Fagared av fyra lägenheter om vardera 65 m² och vid Ryagården av likaså fyra lägenheter om vardera 65 m², allt för en beräknad kostnad av 321 300 kronor.

Förslaget om inköp av en fastighet på Visingsö, avsedd att användas såsom yrkesskola för pojkar, finner departementschefen i och för sig tilltalande. Med hänsyn till nödvändigheten av att i rådande läge begränsa statens investeringar kan han dock inte f. n. tillstyrka medelsanvisning för ändamålet.

Slutligen tillstyrkes att ett belopp av 23 200 kronor anvisas till bestridande av vissa kostnadsökningar för personalbostäder vid Härsjögården, för vilkas uppförande medel tidigare beviljats.

För det angivna byggnadsprogrammet erfordras sålunda 1 180 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 125) och den andra inom andra kammaren av herr *Sehlstedt m. fl.* (II: 137), har föreslagits — såvitt nu är i fråga — att riksdagen måtte till Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av (1 180 000 + 393 000) 1 573 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 137.

Utskottet får erinra att riksdagens båda kamrar numera fattat samstämmiga beslut rörande utskottets förslag till motivering i utlåtandet nr 5, punkten 37, innebärande bl. a. att de utbyggnadsförslag som förordats i förevärande motioner bör göras till föremål för ytterligare utredning och övervägande. Vid sådant förhållande bör icke heller någon medelsanvisning i enlighet med motionernas förslag nu beslutas av riksdagen.

Under återopande härav och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts under ifrågavarande punkt framlagda förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 125 och II: 137, såvitt nu är i fråga, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 180 000 kronor.

2:o) *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare.* Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 5—9) föreslagit riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 005 000 kronor.

Enligt den av 1956 års riksdag vid dess vårsession godkända byggnadsplanen för Svartsjöanstalten skall de nuvarande förläggingsutrymmena i slottsbyggnaden ersättas av nya förläggingsbyggnader, den ena anordnad som en sluten avdelning med 40 platser och den andra som en öppen vård-

paviljong med en helt öppen och en halvöppen avdelning, vardera med 30 platser. Kostnaderna för uppförandet av dessa byggnader beräknas till 2 055 000 kronor. Anstaltsstyrelsen har nu hemställt, att av detta belopp 900 000 kronor anvisas för nästa budgetår för påbörjande av de nya förlägningsbyggnaderna. Emellertid har 1956 års riksdag vid sin höstsession med bifall till det i propositionen nr 195 härom framlagda förslaget anvisat medel till uppförande av den helt öppna vårdavdelningen — dock i något annorlunda utformning än tidigare avsetts, innebärande bl. a. att avdelningen skall inrymma 34 platser. Det fortsatta genomförandet av byggnadsplanen beträffande nya förlägningsbyggnader anses i första hand böra avse den nya slutna avdelningen. Byggnadskostnaderna för denna har beräknats till 785 000 kronor. Departementschefen förordar, att detta belopp anvisas för nästa budgetår. I princip skall tillkomsten av den nya förlägningsbyggnaden leda till att motsvarande antal vårdplatser i slottsbyggnaden nedlägges. I den nu rådande situationen på nykterhetsvårdens område torde emellertid t. v. den frågan få ställas öppen, huruvida den nya slutna avdelningen bör liksom den beslutade öppna avdelningen utnyttjas för en provisorisk utökning av platsantalet vid anstalten. Om behov av en sådan utökning framdeles befinnes föreligga, bör det ankomma på anstaltsstyrelsen att undersöka övriga förutsättningar för en ökning av platsantalet och lägga fram därav påkallade förslag.

För vatten- och avloppsledningar, reningsanläggning, värmekulvertar och elektriska ledningar förordas en medelsanvisning för nästa budgetår av 200 000 kronor.

I enlighet med anstaltsstyrelsens förslag bör det i byggnadsplanen upptagna beloppet av 20 000 kronor för utökning av vissa personalbostäder anvisas för nästa budgetår.

Det omarbetade förslaget till verkstad för den slutna avdelningen godtages av departementschefen liksom även förslaget om att uppförandet av en ny snickeriverkstad får anstå t. v. i avvaktan på ytterligare utredning av denna fråga och att det för sistnämnda ändamål för innevarande budgetår anvisade beloppet å 268 000 kronor i stället disponeras för den slutna avdelningens verkstad.

Anslagsbehovet för nästa budgetår uppgår vid bifall till vad i det föregående förordats till 1 005 000 kronor. De angivna kostnaderna för den slutna avdelningens förlägningsbyggnad och verkstad inbegriper ej kostnader för inventarier. Departementschefen utgår från att medel härför ej skall behövas före utgången av nästa budgetår samt att anstaltsstyrelsen i sin anslagsframställning för budgetåret 1958/59 skall lägga fram erforderliga kostnadsberäkningar och förslag.

Utskottet. Enligt vad utskottet inhämtat har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 april 1957 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med anstaltsstyrelsen och övriga berörda myndigheter före den 1 september 1957 verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning rörande de ändringar av

föreliggande byggnadsplaner för Svartsjöanstalten, som må befinnas påkallade, därest storflygplatsen skulle förläggas till Skå-Edeby.

Med hänsyn till angelägenheten av att de planerade byggnadsarbetena kan fullföljas snarast möjligt förordar utskottet att medel anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för den fortsatta ombyggnaden av anstalten men med möjlighet för Kungl. Maj:t att inom ramen för anvisade anslag vidtaga de omdisponeringar av byggnadsplanerna som flygplatsens eventuella förläggning till Skå-Edeby kan föranleda.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 005 000 kronor.

3:o) *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 9—11), vilket innebär fortsatt medelsanvisning för fullföljande av tidigare beslutade byggnadsarbeten, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 586 500 kronor.

Statens utlåningsfonder

4:o) *Statens bosättningslånefond*. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 14), vilket innebär endast en formell medelsanvisning med hänsyn till storleken av disponibla medel under fonden, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

5:o) *Lånefonden för allmänna samlingslokaler*. Kungl. Maj:t har (punkt 7, s. 14—40) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade ändringar i bestämmelserna om bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler, dels ock till Lånefonden för allmänna samlingslokaler för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Bostadskollektiva kommittén (i det följande kallad kommittén) har i maj 1955 avlämnat betänkande angående samlings- och fritidslokaler (SOU 1955: 28). Härjämte har byråchefen S. Algott (i det följande kallad utredningsmannen), i egenskap av inom socialdepartementet tillkallad utredningsman, i oktober 1955 avgivit betänkande rörande statsstöd för samlingslokaler (SOU 1955: 39).

En redogörelse för betänkandena samt för avgivna yttranden finnes införd i statsrådsprotokollet (s. 16—33) till vilket utskottet får hänvisa.

Departementschefen anför, att behovet av samlingslokaler är stort både i städerna och på landsbygden. Ett livligt intresse finnes också för att bygga nya samlingslokaler samt förbättra befintliga äldre lokaler. Självfallet måste behovet av samlingslokaler vägas mot andra angelägna investeringsönskemål som anmäler sig, inte minst från kommunalt håll. Det står då klart, att genomförandet av de föreliggande planerna på utbyggnad och förbättring av samlingslokalsbeståndet måste fördelas över en relativt lång tidsperiod. Detta är att beklaga med hänsyn till den betydelse goda samlingslokaler i olika hänseenden har för vårt samhällsliv; inte minst har utvecklingen i fråga om nykterhetsvård och ungdomsvård kommit denna betydelse att framträda.

I detta läge är det viktigt att vid planeringen av lokaler noga beakta föreliggande möjligheter att utnyttja dessa både som samlingslokaler och för andra ändamål. Möjligheten att utnyttja vissa utrymmen i skolor som samlingslokaler har tilldragit sig särskild uppmärksamhet. Även på annat sätt torde dubbelanvändning av lokaler kunna komma i fråga. Det torde framför allt få ankomma på de kommunala organen att bevaka dessa samordningssynpunkter. I det följande föreslås sådana regler för förfarandet vid prövning av ansökningar om lån för anordnande av allmänna samlingslokaler att samordningsmöjligheterna lättare kan beaktas. Samråd i ifrågavarande spørsmål bör vidare äga rum mellan berörda statliga myndigheter.

Förslaget att nuvarande bidrag till kommunerna för anordnande av allmänna samlingslokaler skall ersättas med lån godtages av departementschefen.

Lån kan nu utgå dels för anordnande av allmän samlingslokal genom nybyggnad, ombyggnad eller inköp av äldre byggnad dels ock i fall då ägare av allmän samlingslokal på grund av ekonomiskt trångmål uppenbarligen har svårigheter att i tillfredsställande ordning hålla lokalerna tillgängliga för föreningslivet (saneringslån). Liksom kommittén och utredningsmannen anser departementschefen, att dessa låneändamål bör vara oförändrade. Utredningsmannen har föreslagit, att som villkor för saneringslån skall föreskrivas att vederbörande kommun lämnar ekonomiskt stöd som till sitt värde motsvarar 25 % av statslånets subventionsdel. Detta förslag finner departementschefen lämpligt. Kommunens stöd bör kunna lämnas i form av bidrag eller lån. I motsats till utredningsmannen anser departementschefen, att undantag från detta villkor ej bör medges av den anledningen att kommunen tidigare lämnat lokalägaren ekonomiskt stöd.

Framför allt kommittén men även utredningsmannen har föreslagit vittgående ändringar av gällande låneregler. Kommitténs strävan har härvid varit att nå en viss grad av samstämmighet med reglerna för de statliga bostadskrediterna. I detta sammanhang erinras om att genom beslut av 1956 års riksdag betydelsefulla ändringar av villkoren för tertiärlån till lokaler genomförts. Räntan på statslånet har höjts från 3 till 4 % och efter-

gift i fråga om ränta och amortering å lånet beviljas ej i vad det gäller utgift för räntor å primär- och sekundärlån. På grund härav har villkoren för tertiärlån kommit att i betydligt högre grad än tidigare överensstämma med villkoren för samlingslokalslån. Skäl för mera betydande ändringar i villkoren för sistnämnda lån anses därför ej föreligga.

F. n. gäller enligt samlingslokalskungörelsen en övre belåningsgräns av 90 % av fastighetens värde, vilket innebär att det av lokalägaren kräves en egen insats uppgående till 10 % av nämnda värde. Kommittén har velat minska kravet på egen insats till 5 % medan utredningsmannen ansett, att nuvarande bestämmelse bör bibehållas. Departementschefen ansluter sig på denna punkt till utredningsmannens förslag.

Lån kan nu utgå med högst 50 % eller, när synnerliga skäl föreligger, med högst 75 % av låneunderlaget (byggnadskostnaderna, köpesumman resp. byggnadsvärdet). I låneunderlaget får ej inräknas kostnader för anskaffande av tomt eller inventarier. Genomsnittligt uppgår lånestorleken, enligt vad utredningsmannen upplyst, f. n. till 55—60 % av låneunderlaget. Kommittén har föreslagit, att lånet skall få utgöra högst 50 % av låneunderlaget, i vilket tomtkostnaden skall få räknas in. Utredningsmannen har föreslagit högst 60 %, varvid han dock förutsatt att statslånet i flertalet fall skall kunna begränsas till 50 % eller t. o. m. något därunder. Även utredningsmannen anser, att tomtkostnaderna bör få ingå i låneunderlaget. För egen del anser departementschefen, att en ändring av nuvarande bestämmelser i fråga om tomtkostnaderna är ägnad att komplicera handläggningen av låneärendena och förordar alltså, att man alltjämt skall bortse från dessa kostnader vid beräkningen av låneunderlaget. När det gäller statslånets storlek har departementschefen den uppfattningen, att man måste ta hänsyn till att finansieringsbetingelserna uppenbarligen varierar mycket olika orter emellan. Detta gäller såväl möjligheterna att uppbringa erforderligt anskaffningskapital, framför allt i form av bottenkrediter, som möjligheterna att erhålla driftinkomster, som täcker de årliga kapital- och förvaltningsutgifterna. I första hand synes det därför angeläget att erhålla större smidighet i långivningen. På grund härav anser departementschefen, att det högsta belopp, till vilket statslånet får uppgå, bör sättas högre än enligt de framlagda förslagen. I nära anslutning till vad bl. a. nämnden för samlingslokaler föreslagit förordas, att detta belopp fastställs till 70 % av låneunderlaget. Detta procenttal bör emellertid inte få betraktas som det normala. Tvärtom bör lån till maximal storlek endast få förekomma undantagsvis. Normalt bör lånet liksom enligt nu gällande bestämmelser få uppgå till högst 50 % av låneunderlaget. I fall då finansieringsbetingelserna är gynnsamma bör lånet understiga sistnämnda procenttal.

På samma sätt som förutsättningarna skiftar i fråga om kapitalanskaffningen, är betingelserna högst olikartade när det gäller driftinkomsterna. Härav följer, att behovet av kapitalsubvention blir mycket varierande. Där en lokalanläggning på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt kan kombineras med vinstgivande kommersiella anordningar föreligger ett tämligen ringa om ens

något subventionsbehov. Om man däremot för täckande av årskostnaderna för samlingslokal är beroende enbart av intäkter för uthyrning till ideell föreningsverksamhet, kan subventionsbehovet ofta vara betydande. Det är därför enligt departementschefen lämpligt att även i fråga om statslånets räntefria stående del bestämma storleken från fall till fall efter en bedömning av omständigheterna. Fall kan även förekomma då kapitalsubvention över huvud icke bör utgå. Så kan exempelvis förhållandet bli i fråga om lån till kommun.

En övre gräns för subventionen måste dock finnas. För att undvika att lånets storlek, såsom på senare tid synes ha förekommit, bestämmas med ledning av subventionsbehovet, bör subventionen beräknas i förhållande till låneunderlagets storlek och ej i förhållande till lånets. Den nuvarande maximisubventionen för nybyggnad utgör 37,5 % av låneunderlaget. Departementschefen föreslår, att den räntefria stående delen av statslånet, när det gäller lokaler i allmänhet, skall få uppgå till högst 40 % av låneunderlaget. Härvid bör ej göras skillnad mellan lån för nybyggnad och för andra låneändamål. Även beträffande lånets subventionsdel framhålles, att det föreslagna procenttalet inte är avsett att gälla i normalfallen utan bör betraktas och tillämpas som en maximigräns.

Några särskilda skäl, vilka regelmässigt skulle föranleda en riklig subvention, anses ej böra anges. Alla omständigheter bör beaktas som kan påverka subventionsbehovet i det enskilda fallet. Som förut sagts bör enbart det förhållandet att fråga är om lån för avhjälpan av ekonomiskt trångmål eller för ombyggnadsföretag icke få utgöra skäl för relativt högre subvention än som skulle ha beviljats för nybyggnadsföretag.

✓ Några ändringar i fråga om räntesats och amorteringstider anser departementschefen sig inte böra tillstyrka. Dock torde bestämmelsen angående räntesatsen böra förtydligas och räntan anknytas till normalräntan för statens fasta upplåning. Ej heller anses tillräckliga skäl föreligga för införande av räntegaranti i fråga om bottenkrediter. Under sådana förhållanden anser departementschefen inte heller lämpligt, att det nuvarande systemet med fast annuitet utbytes mot återbetalning med lika stora amorteringar.

I fråga om lånesäkerheten bör nuvarande regler behållas. För lån bör alltså ställas inteckning med förmånsrätt inom 90 % av anläggningens beräknade värde, tomtvärdet inräknat. Med hänsyn till det omfattande kommunala stöd som i olika former ges till de lokalförvaltande organisationerna finner departementschefen det inte påkallat att föreslå kommunalt bidrag eller kommunal borgen som villkor för statslån till föreningsägd samlingslokal. För lån till kommun bör inteckningssäkerhet ej krävas. Ej heller bör sådan säkerhet avfordras helkommunalt företag, för vars lån kommunen ikläder sig borgensansvar såsom för egen skuld. Vad angår lån för byggnad, belägen å mark som upplåtits endast med nyttjanderätt, bör säkerhet ställas i form av borgen av vederbörande kommun.

Departementschefen kan inte tillstyrka bostadskollektiva kommitténs förslag att såsom villkor för lån åt enskild sammanslutning föreskriva kom-

munal representation i dess styrelse. Liksom hittills bör det räcka med att kommunen antingen är representerad i styrelsen eller deltar i revisionen av lokalföretagets räkenskaper. Det bör ankomma på nämnden för samlingslokaler att utfärda de anvisningar, som kan erfordras för att revisionen skall få större enhetlighet och effektivitet.

Förfarandet i låneärenden bör anordnas så, att bättre garantier erhålles för ett samordnat tillgodoseende av lokalbehovet. Departementschefen avsluter sig därför till utredningsmannens förslag att förhandsgranskning av låneärendena hos samlingslokalsnämnden blir ett obligatoriskt led i ärendebehandlingen. Yttrande över ansökan om förhandsgranskning bör inhämtas av vederbörande kommunala organ. Vidare bör samråd ha ägt rum med företrädare för föreningslivet i orten. Huruvida länsstyrelsens yttrande bör inhämtas eller icke torde böra avgöras av samlingslokalsnämnden.

Departementschefen övergår därefter till de i betänkandena behandlade specialfallen av samlingslokaler.

I fråga om lokaler för ungdomsverksamhet har olika uppfattningar framförts. Kommittén har föreslagit, att för dylika lokaler skall kunna lämnas såväl samlingslokalslån som bidrag ur allmänna arvsfonden. Utredningsmannen har förordat, att mindre hobbylokaler liksom nu är fallet skall kunna inräknas i låneunderlaget för samlingslokalslån samt att detsamma skall gälla ungdomskaféer, som anordnas i anslutning till allmänna samlingslokaler. För ungdomskaféer skall enligt förslaget dessutom kunna utgå arvsfondsbidrag. I fråga om andra ungdomslokaler bör enligt utredningsmannen endast bidrag från arvsfonden komma i fråga. Även i remissyttrandena har skilda uppfattningar kommit till uttryck beträffande ungdomslokalerna.

För egen del anser departementschefen sig inte böra tillstyrka en utvidgning av långivningen till samlingslokaler i den omfattning som kommittén föreslagit. Om särskilt inredda ungdomslokaler inrymmes i byggnad, för vilken samlingslokalslån utgår, bör emellertid såsom nu är fallet kostnaderna för ungdomslokalerna kunna räknas in i låneunderlaget. Detta bör kunna bli fallet i större utsträckning än f. n. För ungdomslokalerna bör härvid tillämpas samma regler som beträffande lokalerna i övrigt med det undantaget, att lånets subventionsdel bör kunna uppgå till högst 50 % av den del av låneunderlaget som faller på ungdomslokalerna. När samlingslokalslån sålunda utgår bör anläggningsbidrag ur arvsfonden ej lämnas. Fristående ungdomslokaler bör liksom hittills stödjas genom bidrag från arvsfonden. En dylik avgränsning av områdena för stöd i form av lån och arvsfondsbidrag torde undanröja de administrativa olägenheter, som skulle bli förbundna med statligt stöd från två håll för ett och samma ändamål. Med hänsyn till att lokalbehovet på en ort bör bedömas ur en gemensam synvinkel torde det ofta vara lämpligt att nämnden för samlingslokaler får tillfälle att yttra sig över ansökningar om bidrag ur arvsfonden till ungdomslokaler.

Utredningsmannens synpunkt att bidragen ur allmänna arvsfonden bör

göras i subventionshänseende likvärdiga med samlingslokalslånen enbart av det skälet att det i princip rör sig om samma slags lokaler delas inte av departementschefen. Det bör liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att helt bestämma grunderna för dessa bidrag med hänsyn till tillgången på fondmedel och omständigheterna i det enskilda fallet.

I fråga om samlings- och fritidslokaler anses f. n. tillämpad praxis beträffande möjligheten att erhålla tertiärlån samt villkoren härför alltså jämt böra gälla. För samlingslokal, som ingår i en centrumanläggning och är dimensionerad för att tillgodose lokalbehovet inom ett större område, bör det ej vara uteslutet att i mån av tillgång på lånemedel bevilja samlingslokalslån. Då sådana lokaler i regel torde tillkomma i kommunal regi torde spørgsmålet om ställande av säkerhet för lånet ej behöva medföra komplikationer.

När det gäller bibliotekslokaler ansluter departementschefen sig till vad utredningsmannen anfört. Beträffande teaterlokaler bör någon ändring av nu tillämpad praxis ej komma i fråga.

Det av kommittén framförda och av utredningsmannen tillstyrkta förslaget till ny definition i lånekungörelsen av begreppet allmänna samlingslokaler godtogs med viss jämkning. Med allmän samlingslokal bör sålunda förstås för allmänheten avsedda hörsalar och rum för sammanträden, samkväm och studiearbete jämte därtill hörande erforderliga utrymmen, vilka prövas behövliga för det offentliga livet och de kulturella strävandena i orten, särskilt med hänsyn till föreningslivets behov. Såsom utredningsmannen föreslagit bör låneförfattningen samtidigt kompletteras med bestämmelse att samlingslokaler, som tillkommit med stöd av statslån, skall opartiskt, i skälig omfattning och på skäliga villkor upplåtas åt envar inom orten verksam organisation.

Investeringsanslaget till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler är för innevarande budgetår upptaget med 6 000 000 kronor. Å tilläggsstat II till riksstaten för detta budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor. Alltsedan budgetåret 1952/53 har till ifrågavarande långivning anvisats 9 000 000 kronor för år, varav 3 000 000 kronor i form av anslag på tilläggsstat. Departementschefen föreslår, att för långivningen under budgetåret 1957/58 anvisas ett anslag av 9 000 000 kronor. Därvid förutsättes, att något anslag på tilläggsstat för nästa budgetår inte skall anvisas. Skulle emellertid sysselsättningsförhållandena i landet kräva ett större lokalbyggande än anslaget medger, bör medel, anvisade på beredskapsstat, kunna tagas i anspråk för en vidgad långivning under de förutsättningar som i övrigt gäller för anlåtande av medel från beredskapsstat.

Utredningsmannen har föreslagit, att lånemedlen skall anvisas under en för ändamålet särskilt inrättad lånefond under statens utlåningsfonder. Förslaget har icke mött några erinringar under remissbehandlingen, och departementschefen ansluter sig till detsamma. Under den nya fonden bör, såsom statskontoret föreslår, redovisas belopp, som vid utgången av detta budgetår möjligen kvarstår odisponerat av anslaget. Fonden bör även tillföras inflytande kapitalavbetalningar på utestående lån, varigenom ett be-

lopp av ca 500 000 kronor utom investeringsanslaget kommer att stå till förfogande för långivning under nästa budgetår.

I en inom andra kammaren av herr *Karlsson* i Stuvsta *m. fl.* väckt motion (II: 143) har hemställts, att riksdagen måtte *dels* godkänna i motionen förordade ändringar i bestämmelserna om bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler, *dels ock* till Lånefonden för allmänna samlingslokaler för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att det i nuvarande investeringsläge är viktigt att vid planeringen av samlingslokaler noga beakta föreliggande möjligheter att utnyttja dessa både såsom samlingslokaler och för andra ändamål samt att det framför allt torde få ankomma på de kommunala organen att bevaka samordningssynpunkterna.

Såsom framgår av propositionen har bostadskollektiva kommittén föreslagit vittgående ändringar av gällande läneregler, medan den särskilde utredningsmannen och departementschefen i stort sett stannat för att förorda endast mindre jämkningar av reglerna. Även utskottet anser att skäl för mera betydande ändringar i villkoren för lånen icke föreligger och kan därför i allt väsentligt ansluta sig till vad departementschefen föreslagit. Utskottet är sålunda icke berett biträda de yrkanden, som härutinnan framställts i motionen II: 143.

Även i vad gäller medelsbehovet för nästa budgetår har utskottet funnit sig böra godta departementschefens förslag. Anslaget bör sålunda i enlighet härmed uppföras med 9 000 000 kronor, dock med möjlighet öppen att, såsom departementschefen anfört, taga i anspråk medel, anvisade på beredskapsstat, därest sysselsättningsförhållandena i landet skulle kräva ett större lokalbyggande än ifrågavarande anslag medger. Utskottet avstyrker sålunda motionen II: 143 även i denna del.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 143

a) godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1957 förordade ändringar i bestämmelserna om bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler;

b) till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

6:o) Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Kungl. Maj:t har (punkt 8, s. 40—45) föreslagit riksdagen att till Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 013 000 kronor.

I enlighet med socialstyrelsens förslag, mot vilket byggnadsstyrelsen inte haft något att erinra, bör för täckande av kostnadsökningar beträffande vissa byggnadsföretag vid Vårnåshemmet och Holmforshemmet anvisas 55 000 resp. 68 000 kronor eller tillhoppa 123 000 kronor.

Departementschefen förordar att medel anvisas för följande antal familjebostäder, nämligen två vid Vårnåshemmet, fyra vid Västkuſthemmet och två vid Hemmet Älvgården. Det föreslås att lånen till personalbostäder vid Vårnåshemmet och Hemmet Älvgården bestämmas till 100 000 kronor vardera. Styrelsen för Västkuſthemmet har upplyst, att anstalten för ifrågavarande byggnadsföretag disponerar över ett belopp av ca 80 000 kronor, utgörande inkomst av engångskaraktär. Då nämnda belopp lämpligen bör tagas i anspråk för de nya personalbostäderna, kan statslånet för ändamålet begränsas till 100 000 kronor. För lån till nya personalbostäder skulle sålunda erfordras tillhoppa 300 000 kronor.

Den föreslagna utbyggnaden av vårdanstalten Östfora med 22 nya vårdplatser och samlingssal m. m. finner departementschefen lämplig och tillstyrker, att det härför begärda beloppet, 590 000 kronor, anvisas. Det anses böra ankomma på anstaltens huvudman att i samråd med socialstyrelsen och byggnadsstyrelsen vidtaga de modifieringar i byggnadsplanerna, som kan vara erforderliga för att kostnaderna skall kunna rymmas inom det anvisade beloppet.

Kostnaderna för den föreslagna nya förläggningsbyggnaden vid Holmahemmet beräknas till ca 120 000 kronor.

Vad slutligen angår förslaget om anordnande av en ny erkänd vårdanstalt, benämnd Pålyckeheimmet, i Fridlevstad i Blekinge län, framhålls önskvärdheten av att den permanenta anstaltsorganisationen erhåller det tillskott om 50 platser, som ett förverkligande av förslaget skulle medföra. Den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden för anstaltens anordnande uppgår till omkring 725 000 kronor. Härtill kommer kostnader för inventarier m. m. Någon slutlig beräkning av dessa kostnader föreligger emellertid inte. Det föreslås att för anstaltens anordnande beräknas ett belopp av 887 000 kronor, att utgå i form av ränte- och amorteringsfritt statslån. Skulle erforderliga inventarier inte kunna anskaffas inom ramen för detta belopp föreslås den överskjutande kostnaden få täckas med anordningsbidrag. För ifrågavarande lån bör anvisas ett särskilt anslag under benämningen Lån till anordnande i Fridlevstad av en vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

Lån till nybyggnader vid befintliga erkända vårdanstalter bör som regel

vara ränte- och amorteringsfria. Undantag härifrån bör kunna göras i sådana fall, där huvudmannen äger möjlighet att förränta och återbetala lånen utan att kostnaderna härför belastar anstaltens driftstat och därmed täckes av de statliga driftbidragen. Vad angår här ifrågavarande lån anses skäl till sådant undantag föreligga endast i fråga om lånen till personalbostäder, beträffande vilka förräntning bör krävas. Räntesatsen för sistnämnda lån bör bestämmas till 4 %.

Medelsbehovet under förevarande anslag för de förordade nybyggnaderna uppgår till 1 013 000 kronor.

Det föreslås få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter angående säkerhet för lånen och de övriga bestämmelser, som kan finnas erforderliga utöver vad departementschefen föreslagit.

Under nästföljande punkt göres framställning om anslag för den planeerade nya anstalten i Fridlevstad.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

*att riksdagen må till **Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare** för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 1 013 000 kronor.*

7:o) Lån till anordnande i Fridlevstad av en vårdanstalt för alkoholmissbrukare. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, s. 45) och under återopande av vad utskottet anfört under nästföregående punkt, hemställer utskottet,

*att riksdagen må till **Lån till anordnande i Fridlevstad av en vårdanstalt för alkoholmissbrukare** för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 887 000 kronor.*

8:o) Lån till anordnande av kollektiva tvätterier. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11, s. 46) samt under erinran, att för ändamålet för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 200 000 kronor, hemställer utskottet,

*att riksdagen må till **Lån till anordnande av kollektiva tvätterier** för budgetåret 1957/58 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.*

9:o) Uppskjutna frågor. Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 4: Lånefonden för bostadsbyggande;
punkten 5: Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien;
punkten 10: Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet; vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 12 april 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit
från f ö r s t a kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Karl Andersson, Ohlon, Näsström, Ivar Johansson, Einar Persson, Sundelin, Birger Andersson, Thun, Pålsson, Holmqvist, Ragnar Bergh, Rikard Svensson, Söderberg och Jacobsson; samt
från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Malmborg, Ståhl, Persson i Växjö, fröken Elmén, herrar Rubbestad, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Cassel, Blidfors, Almgren, Gerhard Nilsson i Gävle, fru Sjövall och fröken Liljedahl.